

Aan: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Betreft: Reactie Provincie Zuid-Holland op consulatie Lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma

15-11-2022

Geachte heer, mevrouw,

De provincie Zuid-Holland werkt samen met partners aan een inclusieve energietransitie. Het doel van dit programma is om de energietransitie op korte en lange termijn toegankelijk te maken voor al haar inwoners. Ook werken we met veel gemeenten samen in bijvoorbeeld ELENA-projecten en in regionale werkgroepen energiebesparing.

We hebben eerder input gegeven op de Lokale aanpak van het Nationaal Isolatieprogramma. Vanuit onder meer de opgedane lessen in de Community of Practice Inclusieve Energietransitie met negen gemeenten en hun uitvoeringpartners, en uit gesprekken met provincies en gemeenten over de Wet Natuurbescherming en voortbordurend op de eerdere reactie van onze kant, willen we graag een reactie geven op het huidige voorstel voor de lokale aanpak van het Nationaal isolatieprogramma.

Deze reactie sluit aan op de reacties van het IPO en van de RES-regio Rotterdam-Den Haag.

Voordat we ingaan op de belangrijkste aandachtspunten in de voorgestelde regeling, willen we hier allereerst benoemen dat de middelen die ingezet worden voor de voorgestane verduurzaming van de woningvoorraad in geen verhouding staan tot de middelen die op dit moment benut worden voor het instellen van het energieprijzplafond en andere 'mitigerende' maatregelen. We verzoeken u daarom om meer middelen beschikbaar te stellen voor deze belangrijke aanpak, die een duurzame bijdrage kan leveren aan de betaalbaarheid van de energietransitie en tegelijkertijd aan de gestelde klimaatdoelen.

Daarnaast verwijzen we graag naar de aanbevelingen¹ om te komen tot een effectieve lokale energiebesparingsaanpak van onder meer HIER, Buurtwarmte, KAW, Wageningen Universiteit en HOOM. Onze recente ervaringen met een effectieve aanpak op lokaal niveau leert dat deze aanbevelingen nog altijd relevant en actueel zijn.

Ook blijven we graag met u in gesprek over beter passende wet- en regelgeving die flankerend is ten aanzien van deze lokale aanpak, en kan bijdragen aan het versneld slagen van de warmtetransitie. Onderwerpen die we daarbij graag met u bespreken zijn het aanmerken van enkel glas als gebrek, mogelijke aanpassingen in het appartementsrecht die verduurzaming van VvE's kunnen helpen versnellen en het zorgen voor hogere instroom van mensen die aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving willen werken. In de provincie zien we hier goede voorbeelden van, die we graag met u delen.

Vorm van de bijdrage

We zijn blij dat er is gekozen voor een SPUK als wijze om deze regeling in te vullen. Dit sluit aan bij de werkwijze die wij eerder hebben voorgesteld. In de uitvoering van de SPUK-regeling zien wij echter een aantal belangrijke aandachtspunten, waar wij hieronder graag nader op ingaan.

1

Regierol vraagt om flexibiliteit in de inzet op organisatie en proces

In het klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten de regie krijgen op het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Regie om zelf hun eigen aanpak vorm te kunnen geven. Deze regeling is in haar opzet -waarin vaste percentages worden gegeven voor besteding aan maatregelen, begeleiding en proceskosten voor een vooraf vastgesteld aantal woningen- beperkend bij het invullen van onze regierol. Hierbij lijkt het rijk ervan uit te gaan dat de isolatieaanpak grotendeels samenvalt met de in de transitievisie aangekondigde wijkaanpakken. Echter, dit is, zeker met de focus op energiearmoede en slechte energielabels geen gegeven. Er kan dus ook niet vanuit worden gegaan dat uitvoeringskosten beperkt zullen zijn zoals in het IAK (punt 7) wordt gesteld. Om iets te doen aan de uitvoeringskosten zou u ook in overweging kunnen nemen om gemeenten te ondersteunen in het gezamenlijk aanvragen van de middelen: hiermee worden potentiële samenwerkingsverbanden van gemeenten uitgenodigd om de aanvraag in een keer voor meerdere gemeenten te doen.

Meerjarige aanpak stimuleren met regeling tot 2030

De huidige regeling wordt ingezet voor slechts twee jaar: 19% van de middelen die waren aangekondigd in het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) worden met deze regeling vrijgegeven voor 2023-2024. Dit terwijl er indicatief nog 823,32 miljoen vrijkomt in de jaren 2025-2030 (aangepaste regeling bekend in 2024). De huidige regeling is strak omlind met doelstellingen en vereisten waarop het geld mag worden uitgegeven. Dit strookt niet met de ambitie uit het NIP, waar gemeenten verantwoordelijk zijn om tot aan 2030 een *meerjarige aanpak* op te zetten voor een isolatieaanpak voor de slechtste labels (p12 van het NIP). Het zou logischer zijn de regeling in te richten voor de periode 2023-2030 met een herijkmoment per eind 2024 op basis van de ervaringen tot dan toe.

Wet Natuurbescherming vraagt ook om meerjarige aanpak

De noodzaak voor een meerjarige aanpak, komt ook voort uit de benodigde stappen in het kader van de Wet Natuurbescherming. Onder deze wet is het opstellen van SoortenManagementPlannen (SMP) noodzakelijk, in relatie tot na-isolatie van de schil. Niet alle gemeenten hebben op korte termijn een dergelijk plan, inclusief VTH-proces beschikbaar is onze verwachting. In het kader van de Wet natuurbescherming is de provincie Zuid-Holland gestart met het stimuleren en faciliteren van gemeenten bij het opstellen van een SMP. Op dit moment zijn er enkele in ontwikkeling, maar nog geen enkele van kracht. Het ontwikkelen van een SMP kost minimaal 1,5 jaar en is kostbaar evenals de handhaving. Het is noodzakelijk dat gemeenten hier voldoende middelen voor krijgen in aanloop naar grootschalige isolatie in een wijk of buurt.

Vertrouwen specifieke doelgroepen winnen en de aanpak van VvE's kost meer tijd

Gemeenten in Zuid-Holland zijn al hard bezig met isolatieaanpakken en geven de aanpak daarvan vorm, ook in relatie tot de aanpak van energiearmoede. Juist de lastig te bereiken doelgroep die via deze regeling wordt benaderd vraagt om een aanpak met een looptijd van minimaal 4 tot 6 jaar. Communicatie moet leiden tot opgebouwd vertrouwen, om daadwerkelijk maatregelen te treffen. De focus op het behalen van meetbare resultaten binnen 3,5 jaar leidt in onze ogen tot een ongewenste druk om de eenvoudigste woningen en doelgroepen aan te pakken, en niet de beoogde doelgroep.

De regeling is expliciet opgezet om ook VvE's te kunnen ondersteunen. Veel gemeenten in Zuid-Holland hebben een groot aandeel woningen in VvE bezit. Eerder hebben wij al aandacht gevraagd voor de complexe situatie in een VvE met meerdere typen woningeigenaren (particuliere verhuurders, eigenaar-bewoners en woningcorporaties). Deze regeling lijkt hieraan tegemoet te komen door de regeling ook open te stellen voor slecht geïsoleerde woningen waarvoor een gemengde vereniging bestaat. Echter wordt niet

duidelijk hoe het ministerie dit in de praktijk voor zich ziet. Een VvE bestaat uit meerdere appartementen, met veelal verschillende energielabels. Deze regeling kan dus vaak niet een hele VvE helpen, maar enkel die appartementen binnen een VvE met een slecht energielabel.

Dit sluit niet aan bij onze ervaring hoe VvE's succesvol te begeleiden met energiebesparing. Ook de doorlooptijd van deze regeling, met ongeveer 3,5 jaar voor opzetten, uitvoeren en verantwoorden van de besteding van middelen komt niet overeen met praktijkervaringen, waarbij een doorlooptijd van 4-6 jaar benodigd blijkt. Ook hier komt weer naar voren dat voor het begeleiden van een VvE een lange adem nodig is met bijbehorende budgetten voor ondersteuning, en dat je langjarig moet kunnen garanderen dat er middelen zijn voor deze ondersteuning en het nemen van maatregelen. Enkel dan kan voor VvE's vertrouwen ontstaan in de begeleidende partner(s).

Behoeftte aan meer middelen voor ondersteuning en ontzorging

Deze regeling heeft als beoogd gevolg dat eigenaar-bewoners en VvE's ondersteuning krijgen van de gemeente bij het isoleren van de woning (IAK punt 7). Hiernaast is de regeling expliciet bedoeld om ook bewonersinitiatieven te steunen. Echter dient 70% van de middelen te worden besteed aan daadwerkelijke isolatiemaatregelen.

Onze ervaring is dat juist de doelgroep van deze regeling - particuliere woningeigenaren die niet zelfstandig tot maatregelen overgaat - een grote behoefte heeft aan ondersteuning en ontzorging. Deze ondersteuning is niet enkel financieel. Uitgaande van 20% budget voor ondersteuning en het beschikbare budget van €1.460,- per woning is er ongeveer €300 euro beschikbaar voor gerichte ondersteuning per woning. Onze partners in de wijken laten weten dat je voor dit bedrag uit kan gaan dat je ongeveer 1 bezoek per woning kan uitvoeren. Dit is te weinig om te kunnen garanderen dat er in 75% van de woningen in de aanpak daadwerkelijk maatregelen worden getroffen (Artikel 6 1a). Zeker bij mensen met (dreigende) energiestress is ontzorging een vereiste om te komen tot investeringen, dan is ondersteuning een te lichte vorm. Juist bewonersinitiatieven hebben behoefte aan hulp bij het uitvoeren van hun ondersteunende rol, en het is de vraag of deze regeling daadwerkelijk kan worden ingezet om hen te ondersteunen.

Verantwoording vereenvoudigen

Wij begrijpen de wens om een goede monitoring en verantwoording af te leggen. Tegelijkertijd roepen wij op om deze doelmatig en eenvoudig te houden, en verantwoording en monitoring neer te leggen bij de instantie die deze gegevens beheert. Gemeenten hebben geen inzicht in ISDE en SVVE aanvragen. Dit overzicht heeft de Rijksoverheid via RVO. Het ophalen van deze gegevens vraagt onnodig extra inzet van gemeenten die ten koste gaan van het uitvoeren van maatregelen.

Hiernaast wordt er gevraagd om woningen met slechte labels aan te geven. Dit is gebaseerd op energielabels vanuit de definitie van het Besluit energieprestatie gebouwen. Echter, er zijn momenteel zowel indicatieve labels als labels die zijn vastgesteld met verouderde methodieken op de markt. Gemeenten kunnen zelf bij de verantwoording geen onderscheid maken in de verschillende labelsoorten. Wij gaan ervan uit dat de overheid zich bewust is dat we daarmee in de verantwoording bij indicator 1 en 6 ook geen uitsluitel kunnen geven over het type label.

Samenvattend, wat vragen wij:

Op basis van de hierboven genoemde aandachtspunten vragen wij het ministerie om de volgende zaken te wijzigen in de regeling Lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma:

1. Geef in deze regeling gemeenten vertrouwen en zicht op continuïteit in de vormgeving en inrichting van de regeling en het aan te vragen bedrag dat tot en met 2030 per gemeente beschikbaar komt, zodat gemeenten hun meerjarige programmatische aanpak hierop kunnen inrichten.
2. Gebruik de eerste jaren voor het opzetten van deze aanpak: Schaf voor de eerste jaren het gegarandeerde percentage uit Artikel 6 1a af. Evalueer de regeling tussentijds en kom in een vervolg op deze regeling met een op de praktijk gebaseerd percentage.
3. In aansluiting op het voorgaande: verhoog het budget voor deze aanpak. Dan ontstaat er én ruimte voor serieuze ondersteuning en ontzorging, én zijn er voldoende middelen om energiebesparende maatregelen in voldoende mate te realiseren en te komen voorbij zogenoemde 'kleine' energiebesparende maatregelen. Dit zal ertoe leiden dat sneller gekomen wordt tot een verduurzaamde woningvoorraad en een betaalbare energietransitie voor iedereen. Zonder verhoging van de middelen voor ondersteuning verwachten wij dat besparing door het aanbrengen van isolerende maatregelen niet succesvol en langdurig zal zijn.
4. Geef voldoende aandacht, in communicatie en in aanvullende middelen, om de vereisten vanuit de Wet Natuurbescherming door gemeenten te kunnen laten invullen.
5. Maak geen onderscheid tussen het percentage van de middelen dat besteed moet worden aan energiebesparende isolatiemaatregelen (artikel 6, 1d) en gerichte ondersteuning en ontzorging en bewustwording (artikel 6, 1b). Geef gemeenten het vertrouwen daar zelf een effectieve invulling aan te geven.
6. Verleng de tijd waarbinnen maatregelen moeten worden genomen naar 5 jaar t.b.v. begeleiding van VvE's.
7. Schrap indicator 7 uit de sisa verantwoording.

We blijven graag met u in gesprek over deze aanpak, evenals over flankerend beleid dat kan helpen om de verduurzaming van de gebouwde omgeving te versnellen, zodat woningen met de slechtste labels zo snel mogelijk kunnen worden verbeterd.

Afzender: Provincie Zuid-Holland